

JOHDANTO

Hyvinvointityöryhmä aloitti työskentelynsä syksyllä 2015. Hyvinvointikertomuksen laadinnassa päätettiin ottaa käyttöön sähköinen hyvinvointikertomus, joka on nettipohjainen työväline, jolla kunnat voivat valmistella sekä kerran valtuustokaudessa laadittavan laajan hyvinvointikertomuksen että vuosittaiset raportoinnit valtuustolle. Ohjelmassa on valmiina erilaisia indikaattoritietoja. Valmistelussa on hyödynnetty myös muita tuoreita tietolähteitä ja tutkimuksia, kuten ikääntyvien hyvinvointikyselyä ja lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa kerättyjä tietoja. Verrokkikunniksi otettiin naapurikunnat Kannonkoski, Kinnula, Kyyjärvi ja Karstula sekä yleensä alle 1900 asukkaan kunnat. Käytettävissä olleen tiedon perusteella on laadittu suunnitelma tavoitteista, toimenpiteistä ja niihin tarvittavista resursseista kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Valituilla mittareilla pyritään osoittamaan toimenpiteiden vaikuttavuutta.

Mikä hyvinvointikertomus on?

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Käytännössä hyvinvointikertomus on ymmärrettävään muotoon kirjoitettu tiivis asiakirja, joka valmistellaan kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyönä. Hyvinvointikertomus sisältää:

1. katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin
2. suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi
3. arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta ja hyvinvointipolitiikasta

Miksi hyvinvointikertomus valmistellaan?

- Kuntalaki edellyttää kunnilta asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Hyvinvointikertomus tukee tätä tehtävää tarjoamalla työvälineen hyvinvointitarpeiden kartoittamiseen, hyvinvoinnin edistämisen suunnitelman tekemiseen sekä saavutusten ja toteutettujen toimenpiteiden arviointiin.
- Terveystieteiden laki velvoittaa kuntia tekemään hyvinvointikertomuksen. Lain pykälässä 12 todetaan, että kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laaja hyvinvointikertomus ja kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain. **Myös tulevassa sosiaalihuoltolaissa tulee olemaan sama velvoite. Sosiaalihuoltolain mukaan kunnallisten viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvointia sekä poistettava epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä.**

Mitä hyvinvointi ja sen edistäminen on?

Kuntien hyvinvointikertomus -hankkeen asiantuntijoiden työryhmä on päättänyt hyvinvoinnin määrittelemisessä seuraavaan:

Hyvinvointi on ihmisen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, emotionaalista ja hengellistä hyvää oloa, joka on ihmisen itsensä, hänelle läheisten ihmisten, sekä yhteiskuntapolitiikan, palvelujärjestelmän toiminnan ja lähiympäristön tulosta. Hyvinvoinnin kokemus koostuu jokaisen itselleen tärkeiksi kokemista asioista. Hyvinvointi merkitsee erilaisia asioita ihmisille elämänkaaren eri vaiheissa. (Perttilä ym. 2010)

Hyvinvoinnin edistäminen on *kunnan eri toimialojen yhteistyössä toteuttamaa:*

- Yksilöön, perheeseen, yhteisöihin, väestöön ja näiden elinympäristöihin kohdistuvaa
- Sosiaalista hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja osallisuutta tukevaa ja lisäävää sekä
- Köyhyyttä, syrjäytymistä ja muita sosiaalisia haittoja ehkäisevää ja vähentävää toimintaa sekä
- Suunnitelmallista voimavarojen kohdentamista hyvinvointia edistävällä tavalla

Hyvinvointikertomuksen luettavuus

Hyvinvointikertomus on jaoteltu kolmeen osioon:

- Osa I Päättävän valtuustokauden arviointi. Osiossa esitellään tämän hetkinen kuntalaisten hyvinvointitieto (kertomuksen laatimishetkellä käytettävissä pääosin vuoden 2012 ja 2013 tilastot). Hyvinvointitiedot päivittyvät eri tilastorekistereistä sen mukaan, miten rekistereitä valtakunnallisesti kerätään. **Varsinaiset**

keskeiset opit ja evästyksset päättyvältä valtuustokaudelta puuttuvat tästä ensimmäisestä laajasta kertomuksesta. Osiossa on sen sijaan kuvattu nykytilannetta.

- Osa II Tulevan valtuustokauden suunnittelu. Osiossa määritellään painopistealueet ja kehittämiskohteet ja niiden pohjalta laaditaan suunnitelma kuluvalle valtuustokaudelle 2013-2016.
- Osa III Valtuustokäsittely. Valtuustokäsittelyn jälkeen osioon kirjataan päivämäärä, jolloin valtuusto on virallisesti hyväksynyt hyvinvointikertomuksen.

Hyvinvointikertomuksen laadintatyöryhmä

Hyvinvointisuunnitelman laadintatyöryhmään kuuluvat kunnanjohtaja Pekka Helppikangas (pj.), tekninen johtaja Jukka Hertteli, sivustajohtaja Vesa Wilkko, Saarikan palvelualueen johtaja Heli Vertanen, vapaa-ajanohjaaja Hannu Ahonen, kirjastonhoitaja Pirkko Oinonen ja ravitsemuspäällikkö Ulla Hytönen.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä vastaa Kannonkosken, Karstulan, Kivijärven ja Kyyjärven kuntien sekä Saarijärven kaupungin yhteisesti omistama **SoTe kuntayhtymä**. Palvelut tuottaa koko alueen väestölle kuntayhtymän omistama **Perusturvaliikelaitos Saarikka**. Väestöpohja Saarikan alueella on noin 19 000 asukasta.

OSA I PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN NYKYTILAN ARVIOINTI

null

1 HYVINVOINTI JA TERVEYS - LÄHTÖKOHDAT

ALUEEN LUONTAISET EDELLYTYKSET HYVINVOINNILLE

Vuonna 1868 perustettu Kivijärven kunta sijaitsee Keski-Suomen maakunnan pohjoisosassa ja on saanut nimensä suurimman järvensä mukaan. Pituutta altaalle kertyy 55 km ja leveyttä 10 km ulottuen naapurikuntiin Kinnulaan ja Kannonkoskelle. Rannoilla sijaitsee 1 300 loma-asuntoa, joista 751 on Kivijärven kunnan rantaviivalla. Pinta-alaa Kivijärvellä on 600 km², josta vesistöt peittävät 114 km² - maapinta-alaa on 484 km². Suomenselän maisemamaakunnassa sijaitseva Kivijärvi on harvaan asuttua seutua (väestötiheys 2 as/km²) vakinaisen väestön väkiluvun ollessa vajaat 1200 henkilöä väestön kuitenkin moninkertaistuessaa kesäasukkaistaan. Kunnassa on myös Salamajärven kansallispuisto että Salamaperän luonnonpuisto, joiden eläimistöä ja kasvillisuutta kuvaa alueen nimitys Lapin sormi. Alue on Euroopan eteläisimpiä erämaita sekä wilderness-luontokokemusta. Paitsi kylillä myös kuntakeskuksessa on tarjolla vuokralle niin yksityisten kuin kunnan vuokralatoyhtiönkin asuinhuoneistoja sekä kaupan edullisia asuntoja. Kunnassa on menestyvä lomakylä, jota markkinoidaan kansainvälisestkini lomaosakeketjuissa.

KUNNAN HYVINVOINTIA TUOTTAVAN HALLINTO- JA JOHTAMISJÄRJESTELMÄN IDEOLOGINEN TAUSTA

Johtamisjärjestelmä. Kunnan perustehtävä on edistää kestävä kehitystä ja kuntalaisten hyvää elämää. Hyvä elämä on yhtä kuin laatu, jonka kuntalainen asiakkaana määrittelee. Laatu on yhteydessä laadunhallintaan eli koko organisaation kyvykkyyttä korostavaan prosessijohtamiseen. Organisaatio toimii prosessiensa kautta ja sen suorituskyky on sama kuin sen prosessien suorituskyky. Kehitystoiminta pohjautuu lean-ajatteluun, jossa laadunhallinta toimii rinnakkaisena käsitteenä kustannusten karsinnalle muovattaessa ohuita palveluketjuja kustannustehokkaiksi ja asiakaslähtöisiksi. Prosessijohtamisessa avainsidosryhmiä ovat asiakas, omistajan edustajat eli luottamushenkilöt ja henkilöstö. Kansan valta koostuu samaten asiakasdemokratiasta, edustuksellisesta demokratiasta ja henkilöstödemokratiasta samalla kun asiakastyytyväisyys pohjautuu viime kädessä henkilöstötyytyväisyyteen tavoitellen myönteistä kierrettä. Organisaation suorituskyky (*performance*) mahdollistaa reaalityydytyksellisesti varsinaisten suoritusten (*strategy*) kustannustehokkaan toteutuksen turvaten kunnan rahataloudellisen tasapainon ja kohtuullisen verorasituksen. Tällöin kuntalaisille jää myös henkilökohtaisia varoja hyvinvointinsa ylläpitämiseen.

Kunnan hallintojärjestelmä puolestaan on rakennettu toiminnallisista lähtökohdista, joka mahdollistaa asiakkaalle lisäarvoa tuottavan liikkeen johtamisen liikkeenjohdon oppeja hyödyntäen. Kunnan hallintojärjestelmä on rakennettu konsernijohtamiselle, jossa divisioonien eli osastojen johdossa toimivat

toimialahallitukset (kunnanhallitus sekä sivistys- ja tekninen lautakunta), joiden alaisuudessa puolestaan osastonjohtajat (kunnanjohtaja, sivistysjohtaja, tekninen johtaja) kehittävät prosessinomistajina ydinprosessejaan jatkuvan parantamisen periaattein. Valtuutetut toimivat päättäjinä myös toimialahallituksissa ollen lähellä asiakasta, jolloin kunnanvaltuustolla on mahdollisuus yhteen sovittaa toimielinpäätäntää laatuopiirityöskentelyllään. Perusoikeuksien toteutumiseen tähtäävä hallintojärjestelmä mahdollistaa rauhanomaisen sopeutumisen muutokseen, joka ei jumiudu muutoksenhaakkeiden käyttöön vaan tasapainottaa kunnan talouden oikeudellisesti kestäväällä ja toiminnallisesti aktiivisella tavalla.

ERI OSA-ALUEET

Varhaiskasvatus

Kivijärven kunta tarjoaa varhaiskasvatuspalveluna perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa kaikille alle kouluikäisille ja erityistapauksissa sitä vanhemmille lapsille. Päivähoito järjestetään perheen oman valinnan mukaan joko koko- tai puolipäiväisenä.

Perhepäivähoitajia on yhdestä kahteen. Muu varhaiskasvatus järjestetään 1970-luvulla rakennetussa ryhmäperhepäivähoitoyksikkö Nuppukummussa, jossa on hoitopaikat noin 20 lapselle. Tilat ovat kooltaan noin 300 neliometriä ja henkilökuntaan kuuluu kaksi lastenhoitajaa. Nuppukummussa toimii ryhmäperhepäivähoitoyksikkö sekä ilta- ja viikonloppuhoitoa tarvitsevien lasten hoito. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään osin Nuppukummussa ja osin koululla esiopetuksen tiloissa.

Esi- ja perusopetus

Tainionmäen koulu on noin sadan oppilaan yhtenäiskoulu, jonka peruskorjaus valmistui helmikuussa 2016. Opetusta tarjotaan esiopetuksesta yhdeksännelle vuosiluokalle saakka. Samalla koulun pihaan rakennettiin oppimisympäristöä tukeva lähiliikunta-alue.

Luokkatiloissa käytetään opetusteknologiaa, joka koostuu älyprojektorista, dokumenttikamerasta ja äänentoistojärjestelmästä. Opettajilla on henkilökohtaiset kannettavat päätelaitteet ja joko kannettava tietokone tai tablet-päätelaite on joka kolmannelle oppilaalle. Koulussa on langaton verkko, jolloin tietotekniikkaa voidaan käyttää opetuksessa jokaisessa luokkatilassa. Tilat ovat muunneltavissa, mikä mahdollistaa monimuotoiset opetusmenetelmät, ryhmien yhdistelyn ja samanaikaisopetuksen. Uudet koulutilat tukevat uuteen opetussuunnitelmaan siirtymistä.

Koulussa työskentelee esiopettaja, neljä luokanopettajaa, kolme lehtoria, kahdeksan tuntiopettajaa, joista viisi on yhteisiä Kannonkosken koulun kanssa, erityisopettaja, kolme koulunkäynninohjaajaa ja rehtori. Tukipalveluihin kuuluvat kouluterveydenhoitaja yhtenä päivänä viikossa, koulupsykologi ja koulukuraattori kolmena päivänä kuukaudessa sekä Kyyjärven kunnan kanssa yhteinen kasvatusohjaaja kaksi päivää viikossa. Tarvittaessa on käytettävissä etsivän nuorisotyöntekijän palvelut.

Joukkoliikenne

Suurin osa kunnan järjestämästä joukkoliikenteestä on koulukuljetuksia. Lisäksi kunta järjestää asiointiliikennettä kyläkunnilta kuntakeskukseen. Kuljetuksia kilpailutettaessa syksyllä 2016 on laadittu kattavat kuljetuspalveluiden laatukriteerit, joiden valmistelussa olivat mukana asiakkaat, liikennöitsijät ja tilaajan edustajat. Paikkakunnalle ei ole joukkoliikenneyhteyksiä muina kuin koulutyöpäivinä.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjastot toimivat ideologisesti kulttuurin, sivistyksen, kirjallisuuden, lukutaidon, tiedon, osaamisen ja tasavertaisuuden puolustajina. Toimintaympäristön muuttuessa (kuntien taloustilanteet, kansalaisten lisääntyvä eriarvoistuminen, perinteisten kulttuurituotteiden digitalisoituminen, palvelujen keskittyminen verkkoon) myös kirjastotoiminta saa uusia painotuksia "kirjaston ytimen" lisäksi. Valtakunnallisesti kirjastojen painopisteiksi on nostettu tasavertaisuus, vastuullisuus, yhteisöllisyys, rohkeus ja sananvapaus (*YKN: Yleisten kirjastojen suunta 2016-2020*).

Kirjaston tavoitteena on edistää kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen kirjastolain mukaisesti. *Vuoden 2017 alusta voimaan tulevan kirjastolain* mukaan

kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen luku- ja kirjoitustaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Huomion arvoista on, että "toimintakenttä" on laajentunut ja että se, mikä aiemmin määriteltiin tavoitteeksi, on nyt kirjattu *tehtäviksi*.

Kivijärven kunnankirjasto on peruspalvelu, näkyvin osa kunnan kulttuuripalveluja. Kirjasto toimii kirjastotiloiksi vuonna 1988 rakennetuissa yli 300 neliön tiloissa. Kirjaston aulatilat on otettu hyötykäyttöön vuoden 2016 aikana. Palveluja saa kirjastosta (noin 1 100 h/v, avoinna 22 h/vko, 1,4 htv), mutta myös sähköisesti ympäri vuorokauden (mm. e-kirjat, e-lehdet). Kirjastossa on langaton verkko, kolme asiakastietokonetta sekä skannaus- ja kopiointipalvelut.

Kivijärven kunnankirjasto tuottaa kirjastopalveluja sekä yksin että yhdessä muiden Keski-kirjastojen kanssa. Yhteistyö näkyy yhteisenä kirjastojärjestelmänä (yhteinen asiakas- ja lainausjärjestelmä), logistiikkana (kirjastoaineiston kuljetukset kahdesti viikossa), yhteisinä hankkeina ja kehityslinjauksina.

Kivijärven kunnankirjaston kokoelmissa on noin 28 000 kirjaa ja noin 3 000 kpl muuta aineistoa. Kirjastoa käyttää noin 400 henkilöä. Kuntalaisten lisäksi kirjasto- ja kulttuuripalveluja käyttävät myös mökkiläiset ja satunnaiset matkailijat. Fyysisiä käyntejä on noin 8 000 ja verkkokäyntejä 4 000.

Lain kuntien kulttuuritoiminnasta mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä. Kunta järjestää tapahtumia ja vuotuisjuhlia ja toimintaa ympäri vuoden (pääpaino heinäkuussa) yksin, yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa tai ostopalveluna. Yhdistyksiä avustetaan ja kannustetaan järjestämään tapahtumia.

Kunnassa kulttuuritehtäviä hoitaa kirjastonhoitaja osana toimenkuvaansa "suunnittelusta toteutukseen".

Kivijärvellä kulttuuritiloina toimivat kirjasto ja kotiseutuyhdistyksen hallinnoimat museot. Osa tapahtumista toteutetaan kunnan muissa tiloissa (järvenhelmi, koulu) tai yhteistyökumppaneiden hallinnoimissa/omistamissa tiloissa. Kaikissa kylissä ei ole yhteisiä kokoontumis- ja toimintatiloja.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimeen sisältyvät liikunta- ja urheilutoiminta, urheilulalueet, nuorisotoiminta ja nuorisoneuvosto.

Liikuntatyön tavoitteena on liikuntalain mukaan edellytysten luominen liikuntatoiminnalle, urheiluseuratyön edistäminen ja kuntalaisten omaehtoisen liikuntaharrastuksen lisääminen.

Nousulahden liikuntapuistossa on jalkapallokenttä, minigolfkenttä, jääkiekkokaukalo ja niiden välittömässä läheisyydessä 476 neliön liikuntasali ja 90 neliön kuntosali. Lisäksi kunnanviraston alakerrassa on erityisesti terveysliikuntaan tarkoitettu 51 neliön kuntosali. Tainionmäen koulun pihaan valmistui kesällä 2015 uusi lähiliikuntapaikka

Peltokankaan liikuntapuistossa on kolmen kilometrin valaistu kuntorata-latu, hiihtohissillä varustettu pienlaskettelurinne ja pulkkamäki, hiekkatekonurmipintainen tenniskenttä, 20-väyläinen ympäri vuoden käytössä oleva frisbeegolfrata ja ampumahiihtostadion. Liikuntapuistoa palvelee Kuntotupa, jossa on myös suihku- ja saunatilat. Kuntoradalta lähtee 55 kilometrin mittainen hiihtolatuverkosto neljälle kyläkunnalle. Hiihtoladut hoidetaan latukoneella.

Kirkonkylälle valmistui kesällä 2015 Kukkonniemen uimaranta, jonka yhteydessä on rantalentopallokenttä ja leikkipuisto. Kyläkunnilla on viisi kylätoimikuntien hoitamaa uimarantaa.

Salamaperän kansallispuistossa on Metsähallituksen laaja polkuverkosto lukuisine laavuineen ja kotineen. Veitjoella on kylätoimikunnan hoitama luontopolku ja kaksi laavaa. Pohjoisen Keski-Suomen luontoreitistön osana Kivijärvellä on maastopyöräilyreitit ja ratsastusreitti.

Moottorikelkkakerhon hoitama kelkka-ura kuuluu Pohjoisen Keski-Suomen noin tuhannen kilometrin mittaiseen kelkkailu-urastoon.

Ohjattuja liikuntaryhmiä on lapsille ja varhaisnuorille kunnan ja järjestöjen kautta yhteensä seitsemän. Lisäksi heille on kunnan yksin ja järjestöjen yhteistyössä järjestämää kilpailutoimintaa kesä- ja talvikaudella keskimäärin kerran viikossa. Liikuntasalivuorot ovat alle 16-vuotiaiden ohjatuille ryhmille maksuttomat. Vapaa-aikatoimella on yksi ikäihmisten liikuntaryhmä ja se järjestää säännöllisesti uimahallikuljetuksia Piispalan, sekä erilaisia liikuntapäiviä. Kansalaisyhteistyössä on kaksi eri ikäisille sopivaa liikuntaryhmää. Liikuntaryhmät tavoittavat kuitenkin vain pienen osan kuntalaisista, joten omaehtoista liikuntaa pyritään lisäämään liikuntapaikkarakentamisen ja kampanjoiden avulla.

Urheiluseuran toimintaa kunta tukee ostamalla liikuntapaikkojen hoitopalveluita sekä järjestämällä urheilutoimintaa ja -tapahtumia sen kanssa yhteistyössä

Kivijärvellä on monipuoliset tilat sisältävä 256 neliön nuorisotalo, joka on nuorten käytössä tarvittaessa viikolla jokaisena iltana. Nuorten harrasteryhmät voivat myös käyttää nuorisotaloa. Nuorisotalon kävijämäärä on vaihdellut vuosittain 1200-1900 välillä, vuonna 2015 se oli 1522. Nuorisotoimi on mukana koulu yhteistyössä ja se järjestää erilaisia kerhoja, tapahtumia ja retkiä yksin ja yhteistyössä nuorisoyhdistysten, seurakunnan ja nuorten itsensä kanssa. Nuorten toiveita varten nuorisotalolla on aloitelaatikko. Kivijärvellä toimii nuorisoneuvosto ja nuorisolain edellyttämä nuorten moniammatillinen palveluverkosto.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut tuottaa kuntalaisille kuntayhtymäpohjainen Perusturvaliikelaitos Saarikka kunnan palvelun tuottamiseen soveltuviin kunnalta vuokratuissa toimitiloissa.

Äitiys- ja lastenneuvolapalvelut tarjotaan lähipalveluna terveysaseman yhteydessä olevassa neuvolassa. Palveluissa noudatetaan asetuksen määräyksiä tarkastusten määrästä ja sisällöstä. Osa tarkastuksista on ns. laajoja tarkastuksia, missä kartoitetaan koko perheen hyvinvointia. Mikäli ilmenee perheen hyvinvointia uhkaavia tekijöitä, voi käyntejä olla useampiakin ja/tai neuvolasta ohjataan muiden palveluiden piiriin. Uutena työmallina tarjotaan perheille raskaudenaikaisten kotikäyntien yhteydessä Lapset puheeksi keskustelua, missä kartoitetaan niitä olosuhteita, mihin lapsi on syntymässä. Lastenneuvolassa keskustelua tarjotaan kotona oleville 1,3 ja 5- vuotiaiden lasten vanhemmille. Keskustelussa painopiste on niissä asioissa, mitkä suojaavat lapsen hyvinvointia tai kehitystä.

Lapsiperheiden kotipalvelu tarjoaa perheille tilapäistä apua äkilliseen tarpeeseen tai arjessa selviytymiseen esim. vanhemman sairastuessa tai uupuesssa. Perhetyöllä tuetaan perheitä elämännäköisyydessä ja omien voimavarojen käyttämisessä.

Kouluterveydenhuolto jatkaa neuvolassa aloitettua terveydentilan seurantaan tavoitteena koululaisten terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen. Kouluterveydenhoitaja työskentelee koululla ja on osa oppilashuollon henkilöstöä.

Saarikan perheneuvola palvelee alueen lapsiperheitä alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten kasvuun, kehitykseen sekä perheen ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Perheneuvola on matalan kynnyksen palvelu, minne ei tarvita lähetettä. Perheneuvola sijaitsee Saarijärvellä. Tarvittaessa asiakasvastaanottoa pidetään Kivijärvellä.

Sosiaalityöntekijän palveluita on saatavilla sekä lapsiperhepalveluissa että aikuispalveluissa. Aikuisten sosiaalipalveluiden sosiaalityöntekijä pitää vastaanottoa kerran viikossa kunnanvirastolla. Lapsiperhepalveluiden sosiaalityöntekijä tulee tarvittaessa Kivijärvelle. Vastaanottopiste on kunnanvirastolla.

Saarikassa on päihdetiimi, missä työskentelee sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Tiimin asiakkaaksi hakeudutaan ilman lähetettä. Tiimi pitää tarpeen mukaan vastaanottoa terveysasemalla sekä tekee kotikäyntejä.

Hyvinvointitupa toimintaa on kerran kuukaudessa. Palvelu on terveydenhoitajan tuottamaa matalan kynnyksen palvelua, minkä avulla saa tietoa terveyteen liittyvistä asioista ja päästään varhaisessa vaiheessa kiinni sairauksien hoitoon. Kävijöitä on 20-30 henkilöä/kerta. 65-vuotiaille järjestetään terveystarkastukset. Niihin osallistuu lähes koko ikäluokka ja niistä tulee kuntalaisilta hyvää palautetta. Kotihoitoa tarjotaan lähipalveluna. Päätöksen kotihoitopalveluiden myöntämisestä tekee palveluohjaaja. Ikäihmisten päiväkeskus toimii kerran viikossa. Toiminnalla tuetaan kotona selviytymistä ja siirretään kotihoidon palveluiden piiriin tuloa.

Ikäihmisten asumispalveluita varten Saarikalla on Kivijärvellä kaksi ympärivuorokautista asumisyksikkö, joissa on yhteensä 26 paikkaa. SoTe- kuntayhtymän linjausten mukaisesti asumispalvelut tarjotaan ensi sijaisesti oman kunnan alueella. Asumispalvelupaikan myöntää palveluohjaaja.

Vammaisille ja mielenterveyskuntoutujille on toimintakeskus- asuntola- ja tukiasumispalveluita Kivijärvellä.

Saarikka järjestää vammaispalvelulain mukaisia kuljetuspalveluja vaikeavammaisille kuntalaisille ja sosiaalihuoltolain mukaisia liikkumista tukevia palveluita palvelun myöntämiskriteerit täyttävälle.

Lääkärin vastaanottopalvelut sekä laboratorion näytteenottopalvelut on saatavilla terveysasemalla ma-ke.

Mielenterveyskeskukset sijaitsevat Karstulassa ja Saarijärvellä. Kivijärvellä on sivuvastaanotto viikoittain.

Terveyskeskuksen osastohoito on keskitetty Saarikan alueella Saarijärvelle. Karstulassa on kuntoutusyksikkö. Erikoissairaanhoidon palvelut on saatavissa Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tuottamina Jyväskylästä.

Ruokahuolto

Kivijärven kunnan ruokahuollon perusajatus on valmistaa maukasta kotiruokatyyppistä ruokaa. Ruoka valmistetaan itse alusta asti sen mukaan, mikä on resurssien puitteissa mahdollista. Kivijärven kunnan ruokahuolto kuuluu elintarvikkehankintojen osalta Kuntahankintoihin.

Kivijärven kunnan ruokapalveluita tuottava keskuskeittiö sijaitsee Palvelukeskuksessa terveyskeskuksen kanssa samassa kiinteistössä. Keskuskeittiö on kunnan ainoa varsinainen valmistuskeittiö. Siellä valmistetaan ruoka koululle, päiväkotiin, toimintakeskus Kukkoaholle, asuntola Kotikiveen, asumispalveluyksikkö Wallesmanniin ja Hopearantaan sekä vanhusten ateriapalveluun. Näiden lisäksi kaikkia kuntalaisia ja kunnan työntekijöitä palvelee lounasruokala Järvenhelmi.

Tainion koulun keittiöllä on uusitut ja ajanmukaiset tilat. Koneita tarpeen mukaan uusimalla keittiö palvelee koululaisia pitkälle tuleviin vuosiin.

Päivähoidon ruoka kuljetetaan päiväkotiin joko Palvelukeskukselta tai koululta.

Tekniset palvelut

Teknisen toimen tehtävänä on päävastuualueensa palvelujen järjestäminen ja ylläpitäminen kuntalaisille ja kunnan muiden osastojen käyttöön. Kivijärven kunnalla on kaavateitä 8 120 m, joista on asfaltoitu 5 710 m. Kunnan kiinteistöjen käyttäjiä ovat kunta, yritykset ja Perusturvaliikelaitos Saarikka. Lisäksi kunnalla on suorassa omistuksessa ja taloyhtiöiden kautta 90 vuokra-asuntoa. Kivijärven kunnalla on metsiä ja maa-alueita yhteensä 570 hehtaaria. Kunnan kaukolämpöverkoston on liitetty rakennuksia yhteensä 63 238 m². Lämpöenergia kunnan omistamaan kaukolämpöverkkoon ostetaan Kivijärven Lämpö Oy:ltä. Vapaa-ajan viettäjiillä ja lomalaisilla on käytössään kaksi satamaa, joissa molemmissa sijaitsee hileasemat. Lisäksi kunta ylläpitää venereitistöjä Kivijärven altaan alueella. Kirkonkylän sataman yhteydessä on torialue, jossa on mahdollisuus järjestää erilaisia myynti- ja muita tapahtumia. Kivijärven kunnan keskustan läheisyydessä Peltokankaan ulkoilualueella on valaistu kolmen kilometrin pituinen valaistu kuntorata ja pienimuotoinen laskettelurinne, joka on varustettu hiihtohissillä. Peltokankaalla sijaitsee kuntotupa, jonka käytöstä on vastannut paikallinen urheiluseura. Talviaikana kuntoradalla on hiihtoladut ja lisäksi kunnan alueella on hiihtolatuverkostoa yhteensä noin 50 km. Ulkoilualueelle on lisäksi tenniskentät ja frisbeegolfrata.

Kivijärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaispalvelut tuottaa 1.1.2013 alkaen Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi. Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi on kahdeksan kunnan muodostama yhteistoiminta-alue. Isäntäkuntana on Viitasaaren kaupunki, jonka alaisena yhteinen henkilöstö ja yhteinen ympäristölautakunta toimii. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on ylläpitää ja edistää kuntalaisten terveyttä sekä turvata viihtyisä ja turvallinen elinympäristö. Kuntalaisten terveyttä ja turvallisuutta edistetään valvomalla elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua, kuntalaisille tarjottavien palveluiden, kuten esim. leikkipuistojen, kuntosalien, asuntojen, yleisten tilojen, koulujen ja päiväkotien sisäilman laatua. Ympäristöterveysvalvonta valvoo vesilaitosten vedenottamoiden kuntoa ja käytettävän talousveden laatua vuosittain otettavilla viranomaisnäytteillä. Vesilaitosten valvontatutkimukset on kilpailutettu yhdessä

naapurikuntien kanssa. Kukkonniemen uimarantavesiä valvotaan säännöllisesti. Kesäsin uimakauden aikana otetaan kunnan uimarannalta säännöllisesti uimavesinäytteet. Myös elintarvikkeiden laatua ja elintarvikehuoneistojen kuntoa valvotaan säännöllisesti ympäristöterveydenhuollon suunnitelman mukaisesti.

Kivijärven kunnan alueella käytettävä talousvesi on pohjavettä. Veden jakeluverkostoa kunnan alueella on noin 130 km. Kunnan vesijohtoverkoston on liittynyt 469 kiinteistöä. Loput kiinteistöistä saavat talousvetensä joko vesiosuuskunnalta tai niillä on omat kiinteistökohtaiset talousvesikaivot. Kivijärven kunnan alueella toimii kunnan vesilaitoksen lisäksi yksi yksityinen vesiosuuskunta Lokakylällä. Vesihuollonkehittämissuunnitelma on laadittu yhdessä naapurikuntien kanssa viimeksi vuonna 2013.

Kivijärven kunnan alueella on viemärlaitoksen verkostoa n. 49.4 km, joista jätevedet johdetaan Kivijärven kunnan jätevedenpuhdistamolle.

2

3 VAHVUUDET, HEIKKOUDET, MAHDOLLISUUDET JA UHKA (SWOT)

TALOUS

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta ja kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Kivijärven omavaraisuusaste on 56,96 %. Alle 50 % arvoa pidetään rajana merkittävään velkaantuneisuuteen. Hyvänä arvona kuntasektorilla pidetään 70 %. Kivijärvellä liikkumavaraa on uhkaavan vähän.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi arvo on, sitä parempi kyky kunnalla on suorittaa velka takaisin tulorahoituksella (verotulot, valtionosuudet, toimintatuotot). Kunnan arvo on 58,46 % ja kriittisenä rajana pidetään 50 %. Kunta voi lyhentää velkojaan, jolloin lainamäärä on mahdollista palauttaa lähemmäs keskiarvoisia lukuja.

Lainakantaa laskettaessa huomioidaan vieras pääoma lukuun ottamatta saatuja ennakoita sekä lyhytaikaisen vieraan pääoman osto- ja siirtovelkoja. Maan keskimääräinen velkamäärä on runsaat 2000,- € ja sen ylittäminen vähintään yli 50 % on kriittistä. Kunnan lainakanta on 4.308,- €/asukas. Lainan lyhentäminen ja käyttötalouden tarkalla pidolla on mahdollista saavuttaa tavoiteltava arvo.

Tasapainossa olevassa taloudessa vuosikate kattaa suunnitelmapoistot ja korvaus-investoinnit. Heikkenevässä taloudessa vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos on negatiivinen. Kriisitaloudessa vuosikate on negatiivinen. Kivijärven vuosikate on 624,- €/asukas ja tulos oli positiivinen 2015, mikä tuo vahvuutta kunnan talouteen.

Verotulot/asukas on trendinomaisesti ollut niukasti kasvava, mikä kuvastaa paikkakunnan tasaista elinkeino- ja ansaintatulojen ylläpitoa. Elinkeinojen kehittämisellä on mahdollista vaikuttaa verotulojen kasvuun, mitä onkin määrätietoisesti tavoiteltu Kehittämissyhtiö Witas Oy:n omistajakunnaksi liittymisellä.

ELINVOIMA

Luonnostaan rikkaan Kivijärven mahdollisuus on matkailussa ja luonnon antimissa maa- ja metsätaloudessa sekä niiden sivuelinkeinoissa. Kivijärvi on erityisesti vesistöttömältä Pohjanmaalta tulevien vapaa-ajanviettäjäien suosima matkailupitäjä, jonka vahvuutena on kesäinen luonto aktiviteetteineen ja haasteena talvien palvelujen ja vetovoimatekijöiden kehittämisellä esim. ensilumenlatu ja laskettelumäen lumetusjärjestelmä. Paikkakunnan urheiluseuran panos yrittäjyyskasvatukseen on merkittävä, koska kilpailuissa saama palaute antaa nuorelle itseluottamusta ja uskoa omiin kykyihin.

Kivijärven työllisen työvoiman määrä on 458 henkilöä, joista työttömiä työnhakijoita on noin 90. Työttömyysaste on vaihdellut viime vuosina 15–20 % välillä. Yritysten nettolisäys on ollut Kehittämissyhtiö Witas Oy liittymisen jälkeen 2 – 5 yritystä per vuosi, mikä on suhteessa seutukunnan muiden kuntien suhteelliseen yrityskehitykseen. Uhkana on huoltosuhteen heikentyminen ja muuttoliikkeen säilyminen negatiivisena. Demografisena uhkana on, että syntyvyys on vähäistä ja kuolleisuus on syntyvyyttä suurempaa. Tämä on johtanut potentiaalisten yrittäjien määrän rajallisuuteen.

Kunnan vahvuutena on kuntalaisten tottumus tulla toimeen muun kulttuuristen kanssa jo nykyisten matkailuvirtojen ansiosta. Mahdollisuutena on laajakaistan käytettävyys niin sote-palveluissa kuin muillakin

toimialoilla. Heikkoutena ovat huonot kulkuyhteydet muina kuin koulutyöpäivinä. Jatkossa kuljetussopimuksissa pyritään vähintään kolmen vuoden sopimusjaksoihin, mikä lisää tarjouskilpailun houkuttelevuutta liikennöitsijöiden näkökulmasta ja mahdollistaa kuljetustarpeisiin soveltuvan ajokaluston hankintaa.

HYVINVOINTI JA TERVEYS IKÄRYHMITÄIN

A) Kaikki ikäluokat

Varhaiskasvatus

Toimiva varhaiskasvatus tukee vanhempien työllistymistä poistamalla työn ja perheen yhteensovittamisesta aiheutuvia haasteita. Varhaiskasvatuksen uhkana on, että henkilöstöä on pystyttävä lisäämään tarvittaessa nopeasti perheiden muuttuvien hoitotarpeiden mukaan ja toimitilojen pitkästä käyttöiästä aiheutuvat peruskorjaustarpeet. Leikkihuoneen pintoja on pintaremontoitu vuonna 2015. Keittiö remontoitu ja aita uusittu 2016. Muutoin tilojen varustelu on alkuperäistä.

Vahvuus on koulutetun työvoiman reservi paikkakunnalla ja päättäjien selkeä tahtotila kehittää varhaiskasvatuspalveluita.

Esi- ja perusopetus

Peruskorjattu nykyaikainen koulurakennus ja lähiliikuntapaikka tarjoavat laadukkaat puitteet harrastaa ja toimia kaikille kuntalaisille, mikä on ehdoton vahvuus jopa seudullisesti tarkasteltuna. Helmikuussa 2016 valmistunut peruskorjaus on mahdollistanut terveet ja turvalliset tilat, joissa on riittävä valaistus ja ilmanvaihto. Tästä mahdollisuudesta on tiedotettava kaikkia ikäryhmiä. Uhkana on oppilasmäärien pieneneminen ja sitä kautta koko kunnan asukasluvun laskuminen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston merkitys yhteiskunnalle, kirjataloudelle, lähiyhteisölle ja yksilölle on tunnustettu. Kirjasto on kunnan peruspalvelu.

Kivijärvellä kirjaston lainaajat ja kirjastokäynnit ovat vähentyneet 2000-luvulla. Vähennystä selittää osittain muutokset asukasmäärässä. Yli 10 000 lainaa vuodessa on kuitenkin kohtuullinen tulos Kivijärven kokoiselle kunnalle - kirjastoa siis käytetään. E-lainat ja verkkokäynnit lisääntyvät koko ajan. *Kirjastolain* vaatimukset on otettu huomioon kokoelmatyöskentelyssä ja oheistoiminnassa (mm. näyttelyt, ryhmävierailut, teemapäivät ja tapahtumat). Uuden kirjastolain mukaan kirjaston tulee mm. tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Laajentunut toimenkuva tuo uusia haasteita. Tilojen viihtyvyyttä ja esim. kokous- ja opiskelutilan tarjoamista on lisätty. Toiminnasta tiedotetaan kuntatiedotteessa ja facebookissa.

Lain kuntien kulttuuritoiminnasta mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa. Laki velvoittaa ja mahdollistaa. Myös maakuntauudistuksessa kulttuurin merkitys korostuu.

Kunta järjestää tapahtumia ja vuotuisjuhlia ja toimintaa ympäri vuoden (pääpaino heinäkuussa) yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden ja yhteistyötahojen kanssa. Yhdistyksiä avustetaan ja kannustetaan järjestämään tapahtumia. Esimerkiksi Heitjärven kyläyhdistys tuottaa teatteritoimintaa, Saunakylän kyläyhdistys järjestää Laulukokkolan, Kivijärven kotiseutuyhdistys hoitaa museotoiminnan, kotiseutujuhlan sekä Kivijärvi Soi - tapahtuman, johon osallistuu noin 600 henkeä. Kulttuuritapahtumat poistavat yksinäisyyttä ja edistävät yhteisöllisyyttä ja niihin osallistutaan aktiivisesti. Isänmaallisuus ja kotiseuturakkaus ovat kuntalaisille tärkeitä arvoja ja nämä näkyvät myös tapahtumissa/tapahtumatarjonnassa.

Kulttuuri ja taide tuovat hyvää mieltä ja oloa parantaen kuntalaisten elämänlaatua ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Taiteen harrastusmahdollisuuksia on lisätty 2/2015-2/2016 neljän kunnan yhteisellä aluetaiteilijahankkeella, jonka kautta on toteutettu avoimia taidepäiviä kirjastossa ja eri ryhmissä (Saarikka, Wingerborg, koululaiset), erimittaisilla kuvataidekursseilla, näyttelyillä ja kansalaisopiston kuvataidepiirillä. Taideyhteistyö Karstulan, Kyyjärven ja Kannonkosken kanssa jatkuu uudella Voimaa taiteesta -hankkeella, joka on suunnattu ikäihmisille.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluja käyttävät kuntalaisten lisäksi mökkiläiset ja satunnaiset matkailijat.

Kivijärveltä puuttuu auditorion kaltainen kulttuuritila, mutta remontoitun koulun tiloja on mahdollista käyttää tapahtumapaikkana.

Faktoja:

- se, ettei harrasta yhtään mitään, lyhentää elinikää
- kulttuuri ja opiskelu saavat kaikenikäiset tuntemaan itsensä onnellisemmiksi ja terveemmiksi
- kulttuuri ehkäisee syrjäytymistä, yhdistää eri ikäisiä ja eri kulttuureja
- kulttuuritoiminta ja sen painotukset viestivät kunnan arvoista
- kulttuuritoiminnan arvostus näkyy kunnan organisaatiossa ja resursseissa
- paikallistuntemuksen hyödyntäminen, se on osa kunnan identiteettiä (*Kulttuuritoiminnan muutostilanteet kunnassa, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 5/2013*)

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Kivijärven vahvuutena on kunnan kokoon nähden hyvät ja monipuoliset liikuntapaikat ja nuorisotilat. Ohjattua liikuntaa tarjotaan kansalaisopiston, vapaa-aikatoimen, koulun kerhojen ja 4H-yhdistyksen kautta. Kaikissa ryhmissä on runsaasti osallistujia. Omaehtoiseen liikuntaan kannustetaan kansanhihdoilla, kesän pyöräilykampanjalla ja tapahtumilla, sekä syksyn kävelykampanjalla. Uusi koulu varusteineen parantaa kansalaisopiston, seurojen ja yhdistysten harrastusmahdollisuuksia.

Heikkoutena on toiminnoissa tarvittavien vapaaehtoisten työntekijöiden väheneminen. Uhkana onkin joidenkin suosittujen harrastusten loppuminen, vaikka toisaalta uudet lajit ja harrastukset tuovat mukaan uusia vetäjiä. Mahdollisuutena on vapaa-ajan toimintojen säilyttäminen pitämällä toimitilat ja -paikat hyvässä kunnossa, sekä tukemalla kolmatta sektoria.

Sosiaali- ja terveystilapalvelut

Kelan tilastojen mukaan vuoden 2015 kansantauti- (147,4) tai sairastavuusindeksillä (138,5) mitattuna Kivijärvellä on Saarikan alueen sairain väestö. Tilanne on pysynyt samana vuodesta 2009 lähtien. Kansantaudeissa korostuu psykoosit, sydämen vajaatoiminta, astma ja sepelvaltimotauti. Heikkoutena sairastavuudessa on, että se johtaa usein työkyvyttömyyteen. Sotkanetin tietojen mukaan vuonna 2015 Saarikan alueen korkein työkyvyttömyysindeksi (174,4) oli Kivijärvellä. Vuonna 2014 työkyvyttömyyseläkettä sai 14,9 % 16-64-vuotiaista ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi 8,1 % 16-64 vuotiaista. Vuonna 2014 erityislääkekorvausta masennuksen vuoksi sai 8,4 % väestöstä, mikä on eniten Saarikan alueen kunnista. Kesäkuun 2016 työllisyyskatsauksen mukaan pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta oli 4,8 %. Kaikkien työttömien osuus työvoimasta oli 16,6 %. Vahvuutena on yhteisöllisyys, toinen toisesta huolehtiminen ja luonto. Nämä tukevat ja kantavat.

Ruokahuolto

Hyvä ravitsemus on hyvinvoinnin peruspilareita. Kivijärven ruokahuollossa noudatetaan valtion ravitsemusneuvottelukunnan suosituksia.

Heikkoutena on, etteivät ikäihmiset käytä ruokailupalveluja riittävässä määrin. Vahvuutena on, että paikkakunnalla on tarjolla laadukasta ruokaa ruokapalveluja käyttäville. Paikkakunnan mahdollisuutena on hyödyntämättömät markkinat muussa kuin lounasruokailussa. Uhkana on, ettei väärin ruokailutottumusten vuoksi terveellisen ruoan tarjontaa käytetä riittävästi.

Keittiöhenkilöstön työympäristön ajanmukaistaminen edellyttää Järvenhelmen valmistuskeittiön peruskorjausta.

Ruoan tultua valmistetuksi lähellä lisääntyy joustavuus ja yhteistyön tekeminen on helppoa. Samalla yhteydenpito sidosryhmiin toimii ihmisläheisesti ja henkilökohtaisesti. Muutoksiin pystytään reagoimaan nopeasti ja palvelu paranee.

Vahvuutena on, että lounasruokala Järvenhelmi palvelee joulutauko pois lukien joka päivä. Myös pääsiäisenä ja juhannuksena ruokala on kiinni. Ruokapalvelut ovat yleisön käytettävissä. Lounas on tarjolla 2 - 3 tunnin ajan

vuodenajasta riippuen. Lounasruokalan kotiruokatyypinen ruoka sekä runsas salaattipöytä täyttää oikein lautaselle koostettuna lounasruualle asetetut ravitsemusvaatimukset. Viihtyisässä ruokasalissa järvimaisemaa ihailien nautittu lounas on työpäivän katkaiseva hengähdystauko lounastaukoa pitävälle työkäisille sekä miellyttävä hetki matkailijoille ja muille lounastajille.

Ruokahuollon palveluja on mahdollisuus kehittää toimivan palautejärjestelmän käyttöönotolla.

Muu tekninen toimi/elinympäristö

Tutkimustulosten mukaan talousvesi ja uimavesi ovat täyttäneet niille asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset.

Viemäriverkkoa laajennettiin viimeksi vuonna 2015 pohjavesialueelle sijoittuvalla Hoikanperän alueella. Paineviemäriä ja viettoviemäriä rakennettiin yhteensä 9,5 km. Hanke mahdollistaa haja-asutusalueen keskitetyn vesihuollon toteuttamisen ja jätevesien asianmukaisen hoitamisen sekä edistää erityisesti haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetun hajajätevesiasetuksen 209/2011 toimeenpanoa. Pohjavesialueen suojelu näin on selkeä vahvuus.

Sisäilmanlaadun tarkastuksia tehdään päiväkodeissa, kouluissa ja muissa yleisissä tiloissa. Useimmiten syy huonoon sisäilmanlaatuun on ilmanvaihdon puute ja/tai rakenteissa oleva kosteus, mikä on samalla uhka mutta myös käyttämätön mahdollisuus kohtuu kustannuksin parantaa käyttäjien kokemusta tilojen käytettävyydestä.

Taloyhtiöiden talouden uhkana on käyttöasteiden alhaisuus, mikä vaikuttaa kykyyn ylläpitää rakennusten kuntoa. Hyvä tekninen infra kuten laajakaista mahdollistaa kunnan muiden palvelujen käyttämisen kuten vapaa-ajanpalvelujen hyödyntämisen.

Vahvuutena Kivijärven kunnan omistamissa kiinteistöissä on se, että niistä suurin osa on jo varustettu omilla varavoimakoneilla, joten käyttöä voidaan jatkaa poikkeusoloissakin normaalisti. Varavoimakoneisiin on varattu määräraha vuodelle 2017 mm. Tainionmäen koululle ja kirjasto- ja liikuntatilaan. Lisäksi kunnan vedenottamalla ja yksityisen omistamalla kaukolämpölaitoksella on omat varavoimakoneet.

Esteettömyyteen on kiinnitetty kunnan ja yksityisten omistamien kiinteistöjen osalta siten, että on kartoitettu kiinteistöjen toimivuus myös apuvälineitä käyttävien osalta. Havaituista puutteista on tehty listaus kiinteistöittäin ja korjaustoimia on jo aloitettu mm. kunnan kiinteistöissä.

Kunnan kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät ovat hyvässä kunnossa ja hyvin hoidettuja myös talvisin. Kunta on vuosittain kunnostanut ja päällystänyt muutaman kaavatien ja päällystäminen tulee valmiiksi vuoden 2017 kuluessa. Ainoastaan teollisuusalueelle jää edelleen päällystämättömiä kaavateitä.

Hyvänä lisänä kunnan palvelutarjonnassa on ollut juuri valmistunut satamatori satama-alueineen. Tori on kuntalaisten ja matkailijoiden yhteinen kohtaustapaikka, jossa suurin osa kunnan juhla- ja markkinatilaisuuksista pidetään. Torialueella järjestetään vuosittain mm. Kukkomarkkinat ja useita laulu yms. tilaisuuksia. Lisäksi satama-alueella sijaitsee matonpesupaikka nykyaikaisine varusteineen. Matonpesupaikka on ollut mm. ikäihmisten keskuudessa hyvin kysytty ja käytetty palvelumahdollisuus.

Vahvuutena on koko organisaation kyvykkyyteen perustuva toimintatapa sidosryhmäyhteistyö mukaan lukien, mikä on mahdollistanut rakennushankkeiden toteuttamisen kustannustehokkaasti ja laadukkaasti. Heikkouden ja uhkan muodostaa kunnan osoitteiston keskeneräisyys ja virheellisyys, mikä voi aiheuttaa vaaratilanteita pelastus- ja sairaankuljetuspalvelujen saatavuuteen.

B) Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen kehittämisen mahdollistaa päivähoiton tilojen remontoinnin aloittaminen. Aita ja keittiötilat uusitaan 2016 sekä kuraateisen remontoimia ja pihaleikkivälineiden uusimista suunnitellaan taloussuunnitelmakaudella 2017 - 2019.

Kotona hoidettavista alle 3-vuotiaista lapsista kunta maksaa Kelan kautta kotihoidontukea ja jokaista syntyvää vauvaa muistetaan pienellä vauvarahalla, mikä on vahvuus. Uhkana on lapsimäärän väheneminen ja

Nuppukummun peruskorjauskustannusten suuruus.

Esi- ja perusopetus

Kivijärven kaikki noin sata esi- ja perusopetuksen oppilasta käyvät Tainionmäen koulua. Koulun tilat remontoitiin täysin vuonna 2015 ja samalla koulun pihaan rakennettiin oppimisympäristöä tukeva lähiliikunta-alue. Fyysiset puitteet ovat erinomaiset, mikä on kunnan vahvuus ja mahdollistaa kunnan markkinoinnin lapsiystävällisenä asuinpaikkana. Vahvuus ovat myös laatumittareiden käyttö. Tainionmäen koulussa on KiVa-koulu toimintamalli ja laadunarviointiohjelma. Molempiin liittyy vuosittainen tiedonkeruu. Kouluterveyskyselyyn Kivijärven 8 - 9 luokan oppilaat osallistuvat joka toinen vuosi.

Lähivuosina huomiota täytyy kiinnittää henkilöstön osaamiseen, jotta tiloista ja tekniikasta saadaan paras mahdollinen hyöty. Hankitun varustelun vajaakäyttö on uhka.

Heikkoutena on perheen aikuisten korkea työttömyysaste ja alhainen koulutustaso, jotka lisäävät oppilashuollon panosta, koska kodeissa ei kyetä tukemaan riittävästi oppimista.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston sijainti (vahvuus) keskellä kylää, keskeisellä paikalla koulun vieressä vahvistaa kirjastopalvelujen saatavuutta.

Alle 16-vuotiaiden osuus kuntalaisista on noin 10 %, silti he vastaavat noin kolmanneksesta kirjaston lainoista. Lapsissa ja nuorissa on ahkeria lukijoita, mutta myös niitä, jotka käyttävät kirjastoa vain luokkakäyntien yhteydessä. Kirjaston henkilökunnalla, mutta myös pienten lasten vanhemmilla ja opettajilla, on suuri rooli kirjastonkäytön opettamisessa. Lukemisen hyödyt ovat kiistattomia. Ellei lukemista ja kirjastomaailmaa koeta mielekkäänä, lapsiasiakas menetetään (uhka).

Kanava lasten ja nuorten kulttuuriharrastuksiin syntyy lähinnä koulun ja kirjaston kautta. Koska kirjaston palvelut suuntautuvat kaikille ikäryhmille ja niitä tuotetaan resurssien puitteissa, satutunteja ei ole pidetty ja lapsille suunnattuja tapahtumia on harvakseltaan (heikkouksia).

Kirjastoyhteistyöllä (mahdollisuus) vahvistetaan kirjastotoiminnan kehittämistä ja monipuolistamista. Tällä hetkellä Kivijärven kirjasto on mukana kahdessa Avin rahoittamassa hankkeessa: Mediakasvatus arkeen (mukana 12 kuntaa) ja Pojat lukemaan (10 kuntaa).

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Lapsille ja nuorille on tarjolla runsaasti kerho- ja liikunta- ja retkitoimintaa kunnan ja eri toimijoiden yhdessä ja yksin järjestämänä. Vahvuutena on hyvät toimitilat, osallistuminen toimintoihin ja myös ohjaajien löytyminen. Heikkoutena on ikäluokkien pieni koko, joka rajoittaa joidenkin harrastusryhmien perustamista. Heikkoutena on myös syrjäkyliltä huonot kulkuyhteydet keskustaan. Taloudelliset resurssit rajoittavat muutenkin toimintaa. Uhkana on lasten ja nuorten lisääntynyt sosiaalisen median ja sähköisten pelien käyttö, joka näkyy muun muassa liikunnan vähenemisenä. Mahdollisuutena on kolmannen sektorin panos sen toimintaa tukemalla.

Sosiaali- ja terveysterveystoimet

Tilastokeskuksen tilaston mukaan vuonna 2015 Kivijärven väestöstä oli 16 % (197) alle 18 -vuotiaita. Sotkanetin tietojen mukaan vuonna 2014 14,9 % Kivijärven alle 18-vuotiaista lapsista kuuluu pienituloisiin kotitalouksiin. Toimeentulotukea sai noin 7 % lapsiperheistä. Taloudellinen pärjäämättömyys on uhka, mikä voi todentua ylisukupolvisuutena. Mahdollisuuden tuo asian tiedostaminen ja vaikuttaminen Lapset puheeksi työmenetelmällä varhaiskasvatuksessa ja koulussa sekä aikuisten sosiaali- ja terveysterveystoimissa.

Vuoden 2015 kouluterveyskyselyssä 33 % 8 ja 9 luokan oppilaista koki terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi. Samasta ryhmästä 14 % koki kohtalaista tai vaikeaa ahdistusta. Edellä olevat asiat ovat uhka myöhemmälle terveydelle, mutta asian tiedostaminen antaa mahdollisuuden puuttua tilanteeseen ennalta ehkäisevillä toimilla.

Kouluterveyskyselyyn osallistuneista palveluja tarvinneista 60 % koki kouluterveydenhoitajalle, lääkärille tai koulukuraattorin vastaanotolle pääsyn erittäin helpoksi tai melko helpoksi. Koulupsykologin vastaanotolle pääsyn osalta vastaava luku oli 55 %.

Ruokahuolto

Koululaisten ja päiväkotilasten ruokailun vahvuutena on Kouluruokasuositusten noudattaminen. Seitsemän viikon kiertävä ruokalista tarjoaa runsaasti vaihtelua. Listalla on lasten suosikkien lisäksi ruokia, joiden syömistä vasta opetellaan. Näin pyritään täyttämään kouluruokailun ravitsemukselliset ja kasvatukselliset tavoitteet.

Kivijärvellä hyvään koululounaaseen on panostettu. Ruoka valmistetaan pääosin kunnan keskuskeittiöllä Palvelukeskuksella. Mahdollisuuksien mukaan kouluruokaa valmistetaan myös koululla, tämä parantaa mm. lisäkkeiden laatua, kun tarjoilu tapahtuu heti kypsentämisen jälkeen kuljetusvaiheen lämpösäilytysajan jäädessä pois. Koulun salaattit pilkotaan koululla tarjoilupäivän aamuna, näin lapsilla on tuoreet ja hyvälaatuiset salaattit. Noin kerran viikossa koululla on näkkileivän sijaan tarjolla pehmeää leipää, hiivaleipä leivotaan useimmiten keskuskeittiöllä itse. Koulun remontin myötä koulun keittiön osittain uusiutunut kalustus avasi mahdollisuuden tarjota kouluruokailussa myös lämpimiä kasviksia, näiden menekki on yllättänyt iloisesti.

Tekninen osasto

Kunnalla on suorassa omistuksessa ja omistamissaan taloyhtiöissä vuokra-asuntoja, jotka soveltuvat lapsiperheille.

C) Nuoret ja nuoret aikuiset

Sivistystoimi

Kivijärveläiset nuoret siirtyvät toiseen asteen opintoihin lukioihin pääasiassa Karstulaan, mutta myös Perhoon, Kinnulaan ja Viitasaarelle on ollut menijöitä. Ammatilliselle puolelle lähtevät suuntaavat pääasiassa Viitasaarelle, Äänekoskelle tai Jyväskylään. Nuoret joutuvat osin muuttamaan jo toiselle asteelle siirtyessään kodin ulkopuolelle, mikä on heikkous. Niille nuorille, joille siirtyminen toiselle asteelle on haasteellista, on tarjolla seudullisesti järjestettyjä nuorisotakuulain mukaisia etsivän nuorisotyöntekijän palveluita, mikä mahdollistaa selviytymisen haasteellisessa elämäntilanteessa. MITTARI: Opintonsa toisella asteella keskeyttäneiden nuorten määrä.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Nuorten jättäessä peruskoulun ja siirtyessä muualle opiskelemaan, on uhkana, että paikallisen kirjaston käyttö vähenee huomattavasti. Opiskeluaineiston hankinta kirjastosta on myös vähentynyt aiempiin vuosiin/vuosikymmeniin verrattuna, samoin kirjaston tietokoneiden hyödyntäminen. Kirjaston vahvuutena ja mahdollisuutena on edelleen tietotekniikka. Nuoret ja nuoret aikuiset voivat käyttää kirjaston palveluja 24/7 ja erityisesti e-aineistoja (kirjat, lehdet).

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Liikuntapaikkojen käyttäjistä suuri osa on nuoria ja nuoria aikuisia. Heille on tarjolla myös runsaasti erilaista kerho- ja kilpailutoimintaa. Vahvuutena on lisäksi riittävän suuri ja tarvittaessa riittävästi auki oleva nuorisotalo. Myös etsivä nuorisotyö tuottaa hyvää tulosta. Heikkoutena on aktiivisimman nuorison muuttaminen opiskelemaan ja myöhemmin työn perässä isommille paikkakunnille. Uhkana on, että moniin toivottuihin harrastuksiin ei löydy riittävästi osallistujia. Mahdollisuutena on nuorten kuuleminen heitä itseään koskevissa asioissa nuorisoneuvoston kautta. Mahdollisuutena on myös yhteistyön kehittäminen Piispalan ja Kannonkosken nuorisotoimen kanssa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Valtakunnallisen työllisyyskatsauksen mukaa kesäkuussa 2016 9 alle 25-vuotiaista henkilöä oli työttömänä. Vuonna 2014 18-24 vuotiaista toimeentulotukea sai 21,2%. Tämä oli verrokkikuntien korkein. Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17-24 vuotiaista oli vuonna 2014 9,7 %. Edellä olevat asiat ovat uhkia, jotka voivat johtaa yhteiskunnan ulkopuolelle jäämiseen.

D) Työikäiset

Koulutoimi

Koulun tilat mahdollistavat niiden käytön vapaa-ajantoimintaan, jota ovat esimerkiksi kansalaisopiston piirit ja erilaiset tapahtumat. Koulun pihalle rakennettu lähiliikuntapaikka mahdollistaa kaikenikäisten kuntalaisten terveyden ja toimintakyvyn ylläpitämisen. Uudenaikainen ja monikäyttöinen koulurakennus on vahvuus kaikkien kuntalaisten harrastustoiminnan kannalta.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Ikäryhmistä työikäiset käyttävät suhteessa vähiten kunnan kirjasto- ja kulttuuripalveluja. Kirjasto on kahtena päivänä avoinna klo 17:ään ja yhtenä päivänä klo 19:ään. Toiveita aukiolojen laajentamisesta ei ole ilmennyt ja toisaalta työikäiset käyttävät kirjaston webbi-palveluja ikäryhmistä aktiivisimmin. Parhaimmillaan kulttuuritapahtuma tarjoaa virkistystä myös työikäisille. Työikäiset pääsevät helpoiten liikkumaan, joten he käyttävät myös muiden kuntien vastaavia palveluja. Työikäisiä toivotaan mukaan vapaaehtoistoimintaan, esimerkiksi kulttuuripalvelujen tuottamiseen.

Nuoriso- ja liikuntapalvelut

Ikäryhmistä työikäiset käyttävät vähiten vapaa-aikatoimen palveluita. Kiireisessä elämäntilanteessa olevilla työikäisillä on vähiten vapaa-aikaa, mutta he käyttävät kuitenkin kohtuullisen paljon liikuntapaikkoja, osallistuvat erilaisiin tapahtumiin ja kuntokampanjoihin. Jossakin määrin he osallistuvat myös vapaaehtoistyöhön toimintojen ja niiden vaatimien tilojen järjestämiseen.

Vahvuutena on kunnan kokoon nähden hyvät harrastusmahdollisuudet toimintojen, rakennetun infran, sekä luonnon puolesta. Heikkoutena on kuitenkin terveyden kannalta liian vähäinen liikunta. Työikäisiä kaivattaisiin enemmän erilaiseen vapaaehtoistoimintaan. Talviliikunnassa uhkana on lämpimät ja lyhyet talvet ja yhä yleisemmin heikko sitoutuminen pitkäjänteiseen harrastustoimintaan. Mahdollisuutena ovat uudet muotilajit ja harrastukset, joihin pitäisi vain löytää ohjaajat.

Sosiaali- ja terveystalvet

Sotkanetin tietojen mukaan vuonna 2014 toimeentulotukea sai väestöstä 6,3 % Määrä on verrokkikuntien korkeimpia. Toimeentulotuen saaminen myös usein pitkittyy.

Kelan ikävakioidun tilaston mukaan vuonna 2015 Kivijärven sairastavuusindeksi oli 138,5. Se oli Saarikan alueen kuntien korkein ja maakunnan korkeimpia. Kelan työkyvyttömyysindeksi Kivijärvellä vuonna 2014 oli 170,9 ollen maakunnan korkein. Koko maakunnan indeksi oli 109,6. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä sai 8,1 % 16-64- vuotiaista. Työkyvyttömyyseläkettä sai 14,9 % 16-64-vuotiaista. Kumpikin luku on maakunnan korkein. Vuonna 2014 kivijärveläisistä erityiskorvausta depressiolääkkeisiin sai väestöstä 8,4 % ja psykoosin vuoksi 3,5 %.Edellä olevat asiat ovat uhka hyvinvoinnille.

Tarjolla olevat palvelut tukevat ja auttavat elämän hallinnassa. Kivijärven luonto ja tietynlainen yhteisöllisyys mahdollistavat psyykkisistä ongelmista kärsiviä selviytymään arjesta.

Ruokahuolto

Työssäkäyvillä on mahdollisuus lounasruokailuun Järvenhelmen lounasruokalassa, mikä on vahvuus, koska tarjolla on pääateria työssä käyville.

Tekninen osasto

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu siirtyi 1.1.2013 lukien Viitasaaren kaupungin hoidettaviksi. Keski-Suomen ympäristötoimen yhteistoimintasopimuksen mukanaan tuomien eri osa-alueiden osaaminen tuo asiantuntijuutta tehtävien hoitamiseen. Maakuntaudistuksen myötä on uhkana palvelujen siirtyminen entistä kauemmaksi paikkakunnalta vastakohtana sille, että voimassa oleva järjestelmä pohjautuu alueelliseen ja paikalliseen asiantuntemukseen.

E) Ikäihmiset

Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Lasten, nuorten ja vanhusten kohtaamisia ja yhdessä tekemistä tulee aktiivisesti lisätä, sillä se mahdollistaa molempien ikäryhmien hyvinvoinnin lisääntymisen.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjasto vastaa iäkkäiden lukemisharrastukseen ja tarjoaa tiloja käyttöön. Kirjaston asiakkaista suuri on eläkeikäisiä, joiden harrastuksiin lukeminen kuuluu. He käyttävät myös kirjaston äänikirjoja ja isotekstistä kirjallisuutta näköongelmiensa vuoksi. Eläkeläisjärjestöt ja Saarikan päivätoiminnan tapaiset ryhmät vierailevat kirjastossa vuosittain. Muistiryhmä ja Perinnepiiri kokoontuvat kirjaston tiloissa.

Kirjaston esteettömyydessä on parantamisen varaa. Pyörätuoliasiakkaille tarvitaan sähköisesti aukeavat ovet tai ovikello. Ovikello on tarkoitus asentaa vuoden 2017 aikana.

Kulttuuritapahtumiin ikäihmiset osallistuvat kiitettävästi. Osa tapahtumista järjestetään Järvenhelmessä, jolloin myös Hopearannan asukkaat voivat osallistua tapahtumaan. Syksyllä 2016 käynnistyvä neljän kunnan yhteinen taidehanke tarjoaa kulttuuria hoitolaitoksissa asuville.

Kulttuuritapahtumien tuottaminen on tänä päivänä pitkälti ikääntyneiden kontolla. Jaksamisen ja jatkuvuuden kannalta mukaan tarvittaisiin "uutta verta" (uhka, mahdollisuus).

Liikuntapalvelut

Ikäihmisistä suuri osa on erittäin aktiivisia osallistumaan ja pitämään huolta hyvinvoinnistaan. Vahvuutena on ikäihmisille suunnattujen toimintojen runsas määrä. Heikkoutena on niiden kotona asuvien tavoittaminen, jotka eivät liiku, eivätkä osallistu sosiaaliseen toimintaan. Suurin heikkous on työntekijäpula. Uhkana on kunnan ja elämänlaadun heikkeneminen ja mahdollisuutena vapaaehtoisen ystävä- ja vertaisohjaajatoiminnan kehittäminen, mikäli toimintaan ei ole osoittaa lisää varoja.

Ruokahuolto

Ikäihmisten ateriat valmistetaan Palvelukeskuksen keittiöllä pääosin saman listan mukaan kuin lasten ruoka. Koska lasten suosikkiruuat eivät aina ikäihmisille maistu, on listaa muokattu toiveita kuunnellen niin, että joinain päivinä ikäihmisille on eri ruoka kuin lapsille, mikä on pienen kokoluokan tuotantoyksikön joustavuuteen pohjautuva vahvuus.

Vajaaravitsemusriskistä ollaan keittiöllä tietoisia. Asumispalveluyksiköiden hoitajien kanssa tehdään joustavaa ja sujuvaa yhteistyötä. Keittiölle hankitaan toiveiden mukaan elintarvikkeita, joiden avulla henkilökohtaisia tarpeita voidaan täyttää ja ravitsemustilaa parantaa (vahvuus).

Lämpimät ateriat kuljetetaan ateriapalvelun asiakkaille kotiin joka päivä. Ruoankuljettajan käynti on monelle ihmiselle tärkeä piristysruiske muutoin yksinäiseen päivään ja lisää ikäihmisten turvallisuutta (vahvuus).

Sosiaali- ja terveyspalvelut

65-74 vuotiaiden osuus väestöstä oli vuonna 2015 18,40 %, mikä on verrokkikuntia korkeampi. Sama on tilanne myös iäkkäämmissä ikäryhmissä. Väestö ikääntyy verrokkikuntia nopeammin. Vuonna 2014 75- vuotta täyttäneistä ikäihmisistä kotona asui 88,8 %. Valtakunnallisen palvelurakennesuosituksen mukaan kotona asuvien määrän tulisi olla 91-92 %. Keski-Suomi SoTe 2020 hankkeen vanhuspalvelutyöryhmä on asettanut tavoitteeksi, että vuonna 2020 kotona asuvien määrä olisi 92 %. 75- vuotta täyttäneistä vuonna 2014 yksin asui 39,7 %. Määrä on verrokkikuntia alhaisempi. Yksin asuminen voi olla riskitekijä pärjäämiselle ja hyvinvoinnille. Säännöllisen kotihoidon piirissä 75-vuotta täyttäneistä oli vuonna 2014 9,2 %.

Hyvinvointitupa, päivätoiminta ja kotihoito ovat vahvuuksia, mitkä auttavat ikääntyvää tai ikääntynyttä kuntalaista selviytymään arjen haasteista. Palvelujen saatavuus omalla paikkakunnalla luo turvallisuuden tunnetta siitä, että apua on saatavilla tarvittaessa.

Vahvuutena on mahdollisuus asua palveluasumisessa omalla paikkakunnalla, siinä vaiheessa kun kotona asuminen ei ole enää mahdollista.

Tekninen osasto

Kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät kunnan alueella ovat pääosin asfaltoituja ja hyväkuntoisia. Kaavateitä on asfaltoimatta yhteensä 2.4 km, joista suurin osa sijoittuu teollisuusalueelle. Kevyenliikenteen väylien kuntoa ja käyttökelpoisuutta tarkkaillaan päivittäin ja tarvittaessa korjauksiin, aurauksiin ja hiekoituksiin aletaan

välittömästi. Kunta on kilpailuttanut kahden vuoden jaksoissa traktori- ja kaivurityöt. Valituksi tullut urakoitsija suorittaa lumenauraukset, hiekoitukset ym. kunnossapitoon liittyvät tehtävät. Lisäksi yhden laitospöihien vastuualueeseen kuuluu kaavateiden ja kevyenliikenteen väylien kunnan tarkkailu. Näillä toimilla pystytään turvaamaan mm. ikäihmisten turvallinen liikkuminen kaava-alueen liikenneväylillä.

Energia-avustuksia ja kotona asumisen mahdollistamiseen liittyviä avustuksia myönnetään ARA:n kautta. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA myöntää vuonna 2017 avustuksia asumisneuvojatoimintaan, mikäli eduskunta osoittaa vuoden 2017 talousarviossa tarkoitukseen määrärahavaltuuden.

Poikkeusoloissa on Kivijärven kunnalla mahdollisuus majoittaa mm. vanhuksia tyhjillään oleviin Hoivarannan tiloihin, jotka sijaitsevat kunnan keskustaaajamassa Palvelukeskuksen tiloissa.

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

4 KUNTASTRATEGIAN PAINOPISTEET JA LINJAUKSET

1. Asiakaslähtöisyys

Asiakaslähtöisyydellä tarkoitetaan palveluiden saatavuutta ja sitä, miten tarjonta vastaa kuntalaisten kysyntää. Palvelukulttuuri muuttuu kohti henkilökohtaisemmiksi muotoiltuja palveluja, joiden suunnitteluun ja kehittämiseen asiakkaita otetaan aktiivisesti mukaan. Asiakaslähtöisyys on mm. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja ja helppoa tiedon saantia, ystävällistä palvelua, jossa asiakkaan aktiivisuutta ja omavastuuta kunnioitetaan.

2. Kuntalaisten vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä tulee olla hyvät edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Vaikuttamismahdollisuuksilla vahvistetaan kuntien edustuksellista demokratiaa ja kuntalaisten suoraa osallistumista.

3. Kuntalaisten vastuu omasta hyvinvoinnista

Kuntalaisten omaa vastuuta elämästä lisätään rohkaisemalla osallistumaan eri liikunta ja muihin tapahtumiin. Lisätään tietoisuutta hyvinvoinnin lisäämisestä. Tarjotaan asiantuntijoita tukemaan ja tarjoamaan tarpeellisia palveluja oman elämän hallintaan.

4. Ennaltaehkäisevät palvelut kohderyhmille

Ennaltaehkäisevät palvelut ovat yleisiä palveluita tai varhaisen tuen toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään tehostetumpien ja kalliimpien palveluiden tarvetta. Palveluilla tuetaan hyvinvointia ja mielekästä elämää.

5. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus palvelutuotannossa

Asioita tehdään ja palveluja tuotetaan yhteistyössä, jolloin molemmat osapuolet hyötyvät. Yhteistyö sitouttaa ja auttaa resurssipulaan.

5 HYVINVOINNIN EDISTÄMISTÄ TUKEVAT OHJELMAT JA SUUNNITELMAT

[Kivijärven talous- ja toimintasuunnitelma 2017](#)

Muut ohjelmat ja suunnitelmat

1. Keski-Suomen hyvinvointistrategia 2020
2. Keski-Suomen maakunnan turvallisuussuunnitelma 2015-2018
3. Keski-Suomen strategia 2040
4. Kivijärven kunnan yhdenvertaisuussuunnitelma
5. Kivijärven kunnan ikääntyneen väestön hyvinvointisuunnitelma
6. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma Saarikan alueella 2013-2016 ja liite 1 & liite 2
7. Saarikan alueen kuntien kotouttamisohjelma
8. Saarikan alueen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma ja toimintasuunnitelma 2016-
9. Saarijärven-Viitasaaren seutukunnan hyvinvointipalvelustrategia 2020

10. Suomen vammaispoliittinen ohjelma vuosiksi 2010-2015

HYVINVOINTISUUNNITELMA TULEVALLE VALTUUSTOKAUDELLE

ELINVOIMA

Kunnan talous on yhteydessä paikkakunnalla oleviin yrityksiin ja niiden luomiin työpaikkoihin sekä alueen vetovoimaisuuteen niin, että työntekijät muuttavat paikkakunnalle asumaan työpaikkojensa perässä. Tämän vuoksi **kunnan elinkeinojen kehittäminen** yhdessä alueellisen **Kehittämisyhtiö Witaksen** kanssa on tärkeää, jotta voidaan luoda alustoja uudelle yritystoiminnalle. Yhtä tärkeää on **yrittäjyyskasvatus** niin koulun kuin urheiluseuran kanssa. Lisääntyvät verotulot ja asukasta seuraavat valtionosuudet tasapainottavat kunnan talouden ja luovat tilaa hyvinvointityölle.

VARHAISKASVATUS

Huolehditaan varhaiskasvatuksen **johtamis- ja henkilöstöresurssin** riittävydestä ja **toimitilojen** remontoinnista.

ESI- JA PERUSOPETUS

Kehitetään **opetuksen laatua** huolehtimalla henkilöstön täydennyskoulutuksesta ja otetaan käyttöön uusia opetusmenetelmiä, jotka hankittu opetusteknologia mahdollistaa. Ylläpidetään yhteisöllistä ja kodinomaista **ilmapiiriä**, mikä on pienessä koulussa mahdollisuus. Jatketaan **seudullista** verkostoitumista ja yhteistyötä.

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Huolehditaan, että kirjasto tarjoaa mahdollisuuksia **tilana** (saavutettavuus, esteettömyys, avoin verkko, tekniikka, omatoimisuus, monipuolinen käyttö, virikkeellinen ja viihtyisä miljö), **sisältöinä** (monipuolinen aineisto, osaaminen ja asiantuntijuus, sisältötuotanto, tiedottaminen) sekä **julkisena palveluna** (maksuttomuus, tasavertaisuus, yhteistyö, kansalaisuuden tuki). Huomioidaan uusi kirjastolaki, eri ikäryhmät ja jatketaan Keski-kirjastojen kanssa yhteistyötä. Omatoimikirjaston mahdollisuuksia ja laajemman lainauskokoelman tarvetta (esim. pelit, liikuntavälineet tms.) **selvitellään**.

Resurssien niukkuudesta johtuen jatketaan **yhteistyötä kulttuurituotannossa** kolmannen sektorin, muiden kulttuuritoimijoiden ja naapurikuntien kanssa. Yhteistyö tarkoittaa toimintojen ja voimavarojen jakamista, osaamisen yhdistämistä, asiantuntija-apua sekä kulttuuritoiminnan koordinoitua.

VAPAA-AIKAPALVELUT (NUORISO JA LIIKUNTA)

Vapaa-aikatoiminnan kehittämisessä on avainasemassa **yhteistyön** kehittäminen ainakin kolmannen sektorin, yritysten, Saarikan, seurakunnan ja yksittäisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö tarkoittaa kumppanista riippuen toiminnan tukemista ja suunnittelua, osaamisen yhdistämistä, sekä joissakin tapauksissa kustannusten jakamista.

Nuorisoneuvoston toimintaedellytyksiä lisätään ja sitä kannustetaan entistä aktiivisempaan toimintaan sekä nuorten kuulemiseen. Yhteisiin toimintoihin osallistumattomien ikäihmisten **liikuntaharrastusta** pyritään lisäämään muun muassa vertaisohjaajien ja ystävätoiminnan avulla aikaisemmin toteutettujen KKI-hankkeiden malleja hyödyntäen. Tavoitena on, että lapset liikkuisivat OKM:n ja aikuiset, sekä ikäihmiset UKK-instituutin terveyslääkintäpiirakoiden suositusten mukaisella tavalla.

Liikuntapaikkoja kunnostetaan tarpeen mukaan. Viimeksi on kunnostettu liikuntasalin ja vanhan kuntosalin lattia sekä jääkiekkokaukalon pohja. Uutta kuntosalia laajennetaan. Pienlaskettelurintta ja hiihtolatua varten hankitaan mahdollisesti lumetusjärjestelmä Viisarin EU-hankkeella.

JOUKKOLIIKENNE

Asiointiliikennettä jatketaan kunnan tukemana kyliltä keskustaan myös kesäaikaan.

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Kunnan eri sektorit, seurakunta, kolmannen sektorin toimijat ja Saarikka toimivat **yhteistyössä** lisäämällä

kuntalaisten vastuuta omasta hyvinvoinnista sekä vaikuttamalla **ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä** sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeeseen.

Lapsia ja perheitä koskettavana ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä on **lapset puheeksi-toimintamallin** vakiinnuttaminen varhaiskasvatukseen, kouluun ja aikuisten sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lisäksi kouluterveydenhoitajan, koulukuraattorin ja koulupsykologin **palvelujen saatavuus** turvataan. Jatkokoulutuksen ulkopuolelle jääneiden **terveystarkastuksilla** pyritään varhaisessa vaiheessa pääsemään kiinni hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin ja heikentäviin asioihin.

Työttömien **terveystarkastuksia** tekemällä pyritään varhaisessa vaiheessa pääsemään kiinni hyvinvointia ja terveyttä uhkaaviin ja heikentäviin asioihin.

Ikälain mukaisina hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävänä hyvänä käytäntönä tarjotaan vuosittain 65-vuotta täyttäneille **terveystarkastukset**. Lisäksi kunnan ikääntyvälle väestölle tarjotaan edelleen hyvinvointia edistävänä matalan kynnyksen palveluna hyvinvointitupatoimintaa. Hyvinvointia edistäviä **kotikäyntejä** jatketaan yksin asuville 75-vuotiaille.

RUOKAHUOLTO

Järvenhelmen **aukioloaikoja** tulee miettiä sen mukaan, mikä on palvelun merkitys kuntalaisille. Keittiöllä on käytössä **ruokatuotanto-ohjelma**, joka mahdollistaa tulevaisuudessa esim. ravintoarvotietojen kertomisen asiakkaille. Koulun keittiö sekä Rauhanyhdistyksen ja seurakuntatalon keittiöt toimivat **varakeittiönä**. Keskuskeittiö **remontoidaan** kesällä 2017.

TEKNISET PALVELUT

Kivijärven kunta on perustanut **sisäilmatyöryhmän** viimeksi Tainionmäen koulun peruskorjausta varten. Sisäilmaryhmää pidetään yllä ja päivitetään tarpeen mukaan. Näin ollen pystytään reagoimaan nopeasti muuttuviin ja yllättäviin tilanteisiin. Asuntojen **terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia** tehdään pääsääntöisesti asukkaan pyynnöstä, jos hänellä on perusteltu syy epäillä asunnosta aiheutuvan terveyshaittaa. Vuosittain tehdään noin kaksi asunnontarkastusta. Lisäksi kunnan ja kunnan omistamien taloyhtiöiden osalta tehdään aika-ajoin **katselmukset** vikojen ja virheiden kartoittamiseksi. **Kunnan osoitteisto** tulee saattaa ajantasaiseksi palvelujen saatavuuden turvaamiseksi.

Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

1)

1. painopistealue - asiakaslähtöisyys

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Matalan kynnyksen <u>kohtaamispaikkoja</u> lisätään ja käyttöä monipuolistetaan Vapaa-ajan palvelut	Hyvinvointipalvelujen palveluvalikoiman laajentaminen kohtaamispaikoissa (Saarikka, kunta, järjestöt, palveluntarjoajat) Hyvinvointitupatoiminnan jatkaminen. Tilojen parempi hyödyntäminen (osastot) Nuorisotalo myös aikuisten käytössä	Saarikka, kunta	Kohtaamispaikkojen ja palveluvalikoiman lukumäärä, kävijämäärät, asiakaspalaute Tilojen käyttöaste Nuorisotalon käyttöpäiväkirja

	Kirjaston oheistoiminta: näyttelyt, ryhmävierailut, kokoukset		Kävijämäärät
<p>Hyvinvointipalvelujen tarjonta vastaa kysyntää</p> <p>Sosiaali- ja terveystoimi</p> <p>Vapaa-ajan palvelut</p>	<p>Terveyspalvelut, lääkärin saatavuus 3 krt/viikko ja terveyden- /sairaanhoitajan palveluiden saatavuus (Saarikka; ylilääkäri, palveluvastaava)</p> <p>Kouluterveydenhoitajan, lääkärin, koulukuraattorin ja -psykologin vastaanotolle pääsee tarvittaessa (Saarikka, sivistisosasto)</p> <p>Nuorille suunnattujen palvelujen kehittäminen (Rehtori)</p> <p>Kysyntää vastaavat kirjasto- ja kulttuuripalvelut (kirjasto- ja kulttuuritoimi)</p> <p>Kysyntää vastaavat nuoriso- ja liikuntapalvelut (vapaa-aikatoimi)</p>	<p>Saarikka</p> <p>Saarikka</p> <p>Nalle-ryhmä (Lasten- ja nuorten moniammatillinen palveluverkosto)</p> <p>Kirjasto- ja kulttuuritoimi</p> <p>Vapaa-aikatoimi</p>	<p>Asiakaspalaute</p> <p>Kouluterveyskysely; arvot pysyvät entisellään tai paranevat</p> <p>Arviointi tehdyistä toimenpiteistä ryhmän palaverissa 2x/v</p> <p>Asiakaspalaute</p> <p>Asiakaspalaute</p>
<p>Tiedon välittäminen</p> <p>Neuvonta ja tiedottaminen</p> <p>Esitteet</p> <p>Kuntatiedote</p> <p>Kotisivut</p> <p>Sähköiset palvelut</p>	<p>Neuvonta ja tiedottaminen seudullisista ja kunnan palveluista (kunnan kaikki osastot, Saarikka).</p> <p>Ajantasaiset, asiakaslähtöiset palveluesitteet</p> <p>Ikääntyvän väen palveluoppaan julkaiseminen (Saarikka)</p> <p>Kuntatiedote, n. 6 kpl/v</p> <p>Ajantasaiset, vuorovaikutteiset</p>	<p>Kunta (kaikki osastot), Saarikka</p> <p>Saarikka</p> <p>Kunta (kaikki osastot)</p>	<p>Asiakaspalaute, palv. käyttäjien määrät, palveluun ohjaavien työntekijöiden tietoisuus saatavilla olevista palveluista</p> <p>Päivitetyt kotisivut</p> <p>Sähköisten palvelujen käyttäjien määrä</p>

	<p>kotisivut (päivittäjät)</p> <p>Laajakaistaverkko, Kapa-palvelut</p> <p>Seudun aktiivisuus valtionhallinnon suuntaan (mm. ICT-yhteydet, yhteispalvelupisteet)</p> <p>Sosiaalinen media; - kirjaston fb-sivut (kirjasto) - Kivijärvi-ryhmä fb:ssa</p> <p>Ikäihmisten tietoteknisten taitojen kehittäminen - sivistysosasto</p>	Yhdessä ei olla yksin- hanke	<p>Yhteispalvelupisteen käyttäjämäärä</p> <p>Kivijärvi-ryhmän seuraaminen fb:ssa; tiedottaminen ja kommentointi tarvittaessa</p>
--	---	------------------------------	--

2)

2. painopistealue - kuntalaisten mahdollisuudet vaikuttaa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Osallistuminen oman hyvinvoinnin kehittämistyöhön	<p>Kyselyt, infotilaisuudet, kuntalaisillat, kyläillat, yritysten asiakaskuuntelut, demokraatiailat jne.</p> <p>Säännölliset hyvinvointikyselyt yli 65-vuotiaille kivijärveläisille valtuustokausittain(Saarikka)</p> <p>Vanhusneuvoston rooli ikääntyneiden asioiden ajamisessa (Vanhusneuvosto)</p> <p>Nuorisovaltuuston rooli nuorten asioiden ajamisessa</p>	<p>Kunta, Saarikka, Witas, järjestöt</p> <p>Vanhusneuvosto</p> <p>Nuorisovaltuusto ja vapaa-aikatoimi</p>	<p>Toteutetut kyselyt ja vastaajien määrä, tilaisuudet / vuosi ja osallistujamäärät, toteutuneet toimenpide-ehdotukset</p> <p>Toiminnan määrä, kannanotot, aloitteet</p> <p>Kyselyt, saavutetut tulokset</p>
Aloite- ja palautekanavat	Aloitelaatikat (jokainen)	Kunnan	Aloitteiden ja

Monipuolisuus Vaikuttavuus	toimintayksikkö) Kunnan nettisivujen aloite- ja palautesivustot (kunta) Sähköiset kannanotot (aloite.fi, otakantaa.fi) Aloitteiden käsittelyn ripeys ja niiden mukaisten toimenpiteiden käynnistäminen (ao. osasto)	työntekijät	palautteiden määrä Palautteiden vaikuttavuus, toteutuneet toimenpiteet
Osoitteiston ajantasaisuus	Osoitteiston ajantasaiseksi saattaminen	Tekninen osasto	Osoitteiston ajantasaisuus

3)

3. painopistealue - ennaltaehkäisevät palvelut

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Virikkeellinen elämä - osallistuminen ja toiminta	Riittävät ja monipuoliset toiminta- ja harrastemahdollisuudet (sivistysosasto) Liikuntapaikkojen hyvä kunnossapito (vapaa-aikatoimi) Kirjastopalvelut (kirjasto) Yhteydenpito - asiointiliikenteen ylläpito ympäri vuoden.	Kunta, seurakunta, kylät, yhdistykset, vapaaehtoiset toimijat Kunta (vapaa-aikatoimi), urheiluseura Kunta (kirjasto) Ystavätoiminta (yhdistykset, yksityiset)	Osallistujamäärät (laskettu tai arvioitu), asiakaspalaute Asiakaspalaute Lainaus-, käynti- ja kävijämäärät, oheistoiminta
Auttaminen elämän ongelmatilanteissa - nuoret	Etsivä nuorisotyö Lapset puheeksi toimintamallin käyttäminen varhaiskasvatuksessa, koulussa ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa.	Piispala/kunta Varhaiskasvatuksen ja koulun kasvatushenkilöstö sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö.	Etsivän nuorisotyön tilastot, tapahtumia yhteistyössä Lapset puheeksi keskustelujen määrä. Lastensuojeluilmoitusten muuttuminen neuvonpitypyynnöiksi. Lastensuojelun asiakasmäärien ja kustannusten muutokset

<p>Terveysliikunta</p> <p>- lisääminen</p>	<p>Kampanjat, tapahtumat, harrastusmahdollisuuksien lisääminen, vertaisohjaajien kouluttaminen, terveystiedottaminen</p>	<p>Sivistystoimi, vanhusneuvosto, Saarikka, yhdistykset, vertaisohjaajat</p>	<p>Kirjatut suoritukset, tilaisuuksien osallistujamäärä</p>
<p>Ruokailu</p> <p>Ruokahuollossa riittävät palvelut.</p> <p>Jokainen koululainen nauttisi koululounaan joka päivä.</p> <p>Ruokahuollon palautejärjestelmä</p>	<p>Valmistetaan kotiruokatyypistä ruokaa kunnan omassa keittiössä. (ruokahuollon henkilökunta)</p> <p>Käytetään mahdollisimman paljon kotimaisia raaka-aineita ja mahdollisuuksien mukaan lähiruokaa. (raaka-ainehankinnoista vastaava)</p> <p>Ruoan kotiinkuljetus (teknisen osaston henkilökunta)</p> <p>Koululaisille tarjotaan joka koulupäivä suositusten mukainen koululounas. Koululaisten toiveita kuunnellaan. (koulun keittäjä)</p>	<p>Kunta/ruokahuolto</p>	<p>Palvelun käyttäjiltä; ruokailijoilta ja asiakkailta saatu suora palaute.</p> <p>Kouluruokadiplomin hakeminen.</p> <p>Oiva-raportti (elintarvikevalvonta)</p>
<p>Asuminen kotona</p> <p>Ikäihmisten kotona asumisen mahdollistaminen mahdollisimman pitkään</p>	<p>Hehkot eli hyvinvointia edistävät kotikäynnit 75-v. yksin kotona asuville (Saarikka)</p> <p>Kulkuyhteyksien mahdollistaminen, asiointiliikenne tmv. (kunta)</p> <p>Lämpimän ruuan kotiinkuljetus joka päivä, myös sivukylille (kunta; tekninen osasto)</p> <p>Muiden kotiin tarjottavien palveluiden kehittäminen (esim. etäyhteydet)</p>	<p>Kunta, Saarikka ja palveluntarjoajat</p>	<p>Yli 75-vuotiaiden kotona-asuvien osuus ikäryhmästä</p>
<p>Esteettömyys</p> <p>- kotona ja</p>	<p>Mahdollisten apuvälineiden tehokas</p>	<p>Ikääntyneet itse, omaiset, Saarikka, kunta</p>	<p>Liukastuneiden lukumäärä,</p>

ympäristössä	saanti ja asennus Istumapaikkoja ympäristöön Korjausneuvonta (rakennusvalvonta)	Palveluntarjoajat Rakennustarkastaja	asiakaspalaute
Edistetään hyvinvointi- ja terveystarkastuksilla kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia	65-vuotiaiden, omaishoitajien, työttömien ja koulutuksen ulkopuolelle jääneiden tarkastukset.	Saarikan varhaisen tuen henkilöstö ja terveydenhoitajat	Tarkastusten perusteella tehtyjen eteen päin ohjaamisten määrä. Osallistuneiden oma kokemus tarkastuksen ja sen jälkeisten toimenpiteiden vaikutuksesta omaan hyvinvointiin ja terveyteen.
	null	null	null
Kunnan osoitteiston ajantasaiseksi saattaminen	Osoitteiston ajantasaistaminen	Tekninen osasto	Osoitteiston ajantasaisuus

4)

4. painopistealue - kuntalaisten vastuu omasta hyvinvoinnista

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Yhteisöllisyys ja osallisuus - luodaan mahdollisuuksia - rohkaistaan osallistumaan	Kampanjat, haasteet, kimppaliikunta, kulttuuritapahtumat, retket, vertaisryhmätoiminta jne. Talkoohengen herättäminen. Osallistujalle pieniä "houkuttimia"	Kuntalaiset itse Lisäksi kunta, seurakunta, kylät, yhdistykset, yritykset, yksityiset toimijat	Tilaisuuksien ja toimintamallien määrät. Osallistujamäärät yhteisissä tapaamisissa/talkoissa
Tietoisuus hyvinvoinnista - annetaan tietoa - kuntalainen sisäistää hyvinvoinnin merkityksen	Tiedottaminen monipuolisesti ja tehokkaasti. Tutkimustiedon (terveyden edistäminen, ympäristön vaikutus terveyteen jne.) hyödyntäminen Hyvinvointi-/terveystupien palvelujen kehittäminen ja	Kuntalaiset itse Lisäksi kunta, Saarikka, järjestöt, palveluntarjoajat, tiedotusvälineet	Tiedottamisen määrä, monipuolisuus, kohderyhmittäin, lehtiartikkeleiden määrä Tutkimustiedon välittäminen (mm. luennointitilaisuuksien määrä)

	aktiivinen markkinointi Elinikäisen oppimisen arvostaminen	Hyvinvointi-/terveystupien palveluvalikoima ja käyttäjämäärät Osallistujamäärät
--	---	--

5) 5. painopistealue - julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuus palvelutuotannossa

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Hyvä yhteistyö - palvelutuotanto ja virketoiminta - uusi, erilainen yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Erilaisten palvelujen sekä vapaa-ajan ja virketoiminnan järjestäminen yhdistysten toimesta Ohjaaja-/vetäjätuen kehittäminen. Avustukset, toimintatilat, asiantuntija-apu mm. ulkopuolisen rahoituksen haussa	Kunta (sivistysosasto) Viisari Palveluntarjoajat Vapaa-aikatoimi	Palvelujen, tapahtumien määrä Järjestöjen, toimijaryhmien määrä Uusien yhteistyömallien käyttöönotto Toteutuneet ohjaajakoulutukset, kannustukset ohjaajille Saatujen ulkopuolisten rahoitusten määrä
Yrittäjyys - kannustaminen - yrittäjämönteisen ilmapiirin luominen - yrittäjyyskasvatus	Toimintaedellytysten luominen uusille yrityksille. Yrittäjyyden edistäminen seudulla kunnan ja yrittäjien rakentamalla yhteistyötoimintamallilla. Yrittäjien kuuleminen ja yrityksiin tutustuminen (viranhaltijat ja luottamushenkilöt). Toimitilojen riittävyyden turvaaminen. Yrittäjien ja asukkaiden houkuttelemisen kuntien maahankinnalla, tonttien ja rantojen kaavoittamisella sekä erilaisilla kuntakohtaisilla eduilla. Toimiva infrastruktuuri ja hyvät tietoliikenneyhteydet. Uusien keinojen käyttöönotto, kuten mentorapu alkaville yrittäjille.	Kunnat Saarikka Wiitaunioni Järjestöt Palveluntarjoajat Yrittäjyyskasvatushanke Peruskoulu Kivijärven Kivekkäät	Kohtaamispaikkojen ja palveluvalikoiman lukumäärä Kävijämäärät Asiakas palaute Tilojen käyttöaste Koulun pitämät yrittäjyyskoulutukset Urheiluseuran valmennustoiminta

	Seudun vahvuuksien aktiivinen kehittäminen matkailijoiden palvelemiseksi. Tasokkaiden hyvinvointipalvelujen tarjoaminen seudun kuntalaisille, loma-asukkaille ja matkailijoille Koulun ja urheiluseuran yrittäjyyskasvatus		
	YES-hankkeen menetelmien vakiinnuttaminen perusopetuksessa (yrittäjyyskasvatushanke)		

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

Hyväksytty Kivijärven kunnanvaltuustossa 22.5.2017 § 5

Hyväksytty valtuustossa osaksi toiminnan ja talouden strategista suunnittelua 23.05.2017